

C-88/24. sz. ügy**Az előzetes döntéshozatal iránti kérelemről a Bíróság eljárási szabályzata
98. cikkének (1) bekezdése alapján készített összefoglalás****A benyújtás napja:**

2024. február 2.

A kérdést előterjesztő bíróság:

Juzgado de Primera Instancia n.º 1 de Fuenlabrada (Spanyolország)

Az előzetes döntéshozatalra utaló határozat kelte:

2024. január 31.

Felperes:

A. B. D.

Alperes:

Bankinter Consumer Finance, E. F. C., S. A.

Az alapügy tárgya

Rulírozó hitelt biztosító hitelkártya – Tisztességtelen jelleg – A tisztességtelen jelleg vizsgálata – A semmisség esetleges megállapításának következményei

Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem tárgya és jogalapja

EU MSZ 267. cikk – Értelmezésre irányuló előzetes döntéshozatal iránti kérelem – A tisztességtelen feltétel semmisségének következményei – Kiegészítő kártérítés a fogyasztó számára – Szankciók – A szankciók arányossága – Tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatok – A fogyasztó hitelképességének értékelése – Teljeshiteldíj-mutató (THM) – A THM, illetve a további feltevések feltüntetésének elmulasztása – Következmények

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések

Első. Ellentétes-e a 93/13 irányelv 6. cikkének (1) bekezdésével és 7. cikkének (1) bekezdésével a nemzeti jog olyan bírósági értelmezése, amely szerint a

hitelmegállapodás semmisségének megállapítását követően a hitelintézet jogosult a fogyasztótól a folyósított tőkeösszeg visszatérítésén és a felszólítás időpontjától számított törvényes késedelmi kamaton felül a fogyasztó által lehívott hitelösszeg után a lehívás időpontjától számított törvényes kamatot követelni?

Második. Ellentétes-e a 93/13 irányelv 6. cikkének (1) bekezdésével és 7. cikkének (1) bekezdésével a nemzeti jog olyan bírósági értelmezése, amely a tisztességtelen jelleg értékelését kiterjeszti az ár megfelelőségére, amely alapján a hitelmegállapodás semmisségének megállapítását követően a fogyasztó a hitelintézettől a hitelező által kapott teljes összegből a kölcsönadott tőkét meghaladó rész visszatérítésén kívül nem követelhet kártérítést?

Harmadik. Ha valamely kikötés vagy a szerződés semmisségének megállapítása azon alapul, hogy az tisztességtelen, illetve ellentétes a hitelezőre rótt kötelezettségekkel, a 93/13, 87/102 és 2008/48 irányelv értelmében arányos-e a hitelezőre rótt azon kötelezettség, hogy a fogyasztó számára kivétel nélkül legalább a törvényes kamat öt százalékkal növelt összegével, vagy ha a szerződéses kamat a törvényes kamatnál magasabb, a szerződéses kamatnál öt százalékponttal magasabb mértékű kamattal növelt összegű visszatérítést nyújtson?

Negyedik. Ellentétes-e a 2008/48 irányelv 8. és 23. cikkével a nemzeti jog olyan értelmezése, amely szerint a fogyasztó hitelképességének értékelésére vonatkozó kötelezettségnek a hitelező általi megsértése esetén a közigazgatási szankciók kiszabása önmagában kizárja a hitelmegállapodás semmissé nyilvánításának, illetve más polgári jogi jogkövetkezmény alkalmazásának lehetőségét?

Ötödik. A 93/13 irányelv 3. cikkének (1) bekezdése és 4. cikkének (1) bekezdése alapján az újratöltődő hitelt biztosító hitelkártyára vonatkozó nyújtott futamidejű fizetési mód tisztességtelen jellegének értékelése szempontjából a tisztességtelen jelleg egyik tényezője lehet-e, hogy az eladó vagy szolgáltató nem ajánlotta fel a fogyasztónak a termékkínálatban egyaránt elérhető hónap végi törlesztés választásának lehetőségét, illetve hogy az eladó vagy szolgáltató a saját érdekeit a fogyasztó érdekei elé helyezve a fogyasztót a nyújtott futamidejű fizetési mód választása felé irányította?

Hatodik. A 93/13 irányelv 4. cikkének (2) bekezdése értelmében a határozatlan idejű hitelmegállapodás világos és érthető jellegének értékelése során ezen értékelés szempontja lehet-e, hogy a teljeshiteldíj-mutató kiszámításában nem szerepelnek a kiszámításra szolgáló további feltevések, illetve, hogy a szerződés e feltevéseket nem tartalmazza?

Hetedik. Ellentétes-e a 93/13 irányelv 6. cikkének (1) bekezdésével és 7. cikkének (1) bekezdésével, valamint a 87/102 irányelv 15. cikkével és a 2008/48 irányelv 23. cikkével az a nemzeti rendelkezés, amely szerint abban az esetben, ha a szerződéssel kapcsolatos tájékoztatásban nem szerepel a teljeshiteldíj-mutató vagy abban nem szerepelnek az annak kiszámítására szolgáló

további feltevések, a hitelintézet a fogyasztótól a törvényes kamatot követelheti a szerződésben kikötött esedékesség szerint?

Az uniós jog hivatkozott rendelkezései

- A fogyasztói hitelre vonatkozó tagállami törvényi, rendeleti és közigazgatási rendelkezések közelítéséről szóló, 1986. december 22-i 87/102/EGK tanácsi irányelv a 90/88/EGK tanácsi irányelv által módosított változatában, az 1a. cikk (7) bekezdése és a 15. cikk.
- A fogyasztókkal kötött szerződésekben alkalmazott tisztességtelen feltételekről szóló, 1993. április 5-i 93/13/EGK tanácsi irányelv a 2011/83/EU európai parlamenti és tanácsi irányelv által módosított változatában, (10) és (24) preambulumbekkezdés, a 3. cikk (1) bekezdése, a 4. cikk (1) és (2) bekezdése, a 6. cikk (1) bekezdése, a 7. cikk (1) bekezdése, 8. cikk, a 8a. cikk (1) bekezdésének első francia bekezdése és a 23. cikk.
- A belső piacon az üzleti vállalkozások fogyasztókkal szemben folytatott tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatairól szóló, 2005. május 11-i 2005/29/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv a 2019/2161/EU európai parlamenti és tanácsi irányelv által módosított változatában, a 6. cikk (1) bekezdése, a 7. cikk (1) bekezdése, a 11a. cikk (1) bekezdése.
- A fogyasztói hitelmegállapodásokról és a 87/102/EGK tanácsi irányelv hatályon kívül helyezéséről szóló, 2008. április 23-i 2008/48/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv a 2011/90/EU bizottsági irányelv által módosított változatában; (31) és (43) preambulumbekkezdés, az 5. cikk (1) bekezdésének g) pontja és az 5. cikk (5) bekezdése, 8. cikk, a 10. cikk (2) és (4) bekezdése, 13. cikk, a 19. cikk (5) bekezdésének első albekezdése, 23. cikk, a 30. cikk (2) bekezdése és az I. melléklet II. részének e) pontja.
- A fogyasztók jogairól szóló, 2011. október 25-i 2011/83/EU európai parlamenti és tanácsi irányelv a 2023/2673 európai parlamenti és tanácsi irányelv által módosított változatában, 16e. cikk.
- A hitelintézetek és a monetáris pénzügyi intézmények ágazati mérlegének mérlegtételeiről szóló, 2021. január 22-i (EU) 2021/379 európai központi banki rendelet (átdolgozás) (EKB/2021/2), II. melléklet, 2. rész, Instrumentumkategóriák táblázat, eszközkategóriák, 2. pont (Hitelek), 1. pont b) és c) alpont.
- A fogyasztói hitelmegállapodásokról és a 2008/48/EK irányelv hatályon kívül helyezéséről szóló, 2023. október 18-i (EU) 2023/2225 európai parlamenti és tanácsi irányelv, (35), (41) és (73) preambulumbekkezdés, a 9. cikk (2) bekezdésének g) pontja, 18. és 31. cikk.

A nemzeti jog hivatkozott rendelkezései

- Código Civil (polgári törvénykönyv), a 6. cikk 3. bekezdése, 1303. cikk és az 1896. cikk első bekezdése
- 1908. július 23-i Ley 1908 sobre nulidad de los contratos de préstamos usurarios (az uzorás kölcsönszerződések semmisségéről szóló törvény), 3. cikk
- 1991. január 10-i Ley 3/1991 de Competencia Desleal (a tisztességtelen versenyről szóló 3/1991. sz. törvény), 7. cikk
- 1995. március 23-i Ley de Crédito al Consumo (a fogyasztói hitelről szóló 7/1995. sz. törvény), 13. cikk
- 2011. június 24-i Ley 16/2011 de contratos de crédito al consumo (a fogyasztói hitelmegállapodásokról szóló 16/2011. sz. törvény), a 10. cikk 3. bekezdésének g) pontja, a 14. cikk 2. bekezdése, a 16. cikk 2. bekezdésének g) pontja, a 21. cikk 2. bekezdése, 25. cikk, 34. cikk és I. melléklet.
- 2011. március 4-i Ley de Economía Sostenible (a fenntartható gazdaságról szóló 2/2011. sz. törvény), 29. cikk
- 2011. június 24-i Orden ECC/159/2013 por la que se modifica la parte II del anexo I de la Ley 16/2011, de 24 de junio, de contratos de crédito al consumo (a fogyasztói hitelmegállapodásokról szóló 16/2011. sz. törvény I. melléklete II. részének módosításáról szóló 2013. február 6-i ECC/159/2013 rendelet)
- 1990. szeptember 7-i Circular 8/1990 del Banco de España (A Banco de España 8/1990. számú körlevele)

Az ügy tényállása és az alapügy rövid ismertetése

- 1 A felperes A. B. D. 2003. május 17-én hitelkártya-szerződést kötött az alperes Bankinter hitelintézettel.
- 2 E hitelkártya (a továbbiakban: eredeti hitelkártya) a következő jellemzőkkel bírt:
 - a) nyújtott hitelt biztosító kártya (*extended card debt*) volt az (EU) 2021/379 rendelet II. melléklete 2. részében az Instrumentumkategóriák táblázat 2. pontja (Hitelek) 1. pontjának b) alpontja szerint. A havi törlesztőrészlet a rendelkezésre bocsátott összeg 5 %-a és minimum 30,05 EUR volt, a fizetési mód ugyanakkor a felperes által telefonon módosítható volt más (5 %-nál magasabb) százalékos arányra, illetve más rögzített összegre.
 - b) Határozatlan időre szóló hitelkártya volt.

c) Újratöltődő (*rutírozó*) hitelkártya volt az (EU) 2021/379 rendelet II. melléklete 2. részében az Instrumentumkategóriák táblázatban az eszközkategóriák 2. pontjának (Hitelek) 1. c) alpontja (újratöltődő hitelek) szerint.

d) A hitelkártya hitelkerete a hitelintézet mérlegelési jogkörébe tartozik. Emellett a nominális kamatláb (NIR) 1,52 %, az éves teljeshiteldíj-mutató (THM) pedig 19,84 %. A szerződésből nem derül ki, hogy a határozatlan idejű szerződéseknél a THM kiszámítására milyen további feltevések szolgálnak.

- 3 Az alperes továbbá nem bizonyítja, hogy előzetesen értékelte volna a felperes hitelképességét. A szerződésben mindössze annyi szerepel, hogy a felperes nyugdíjasként 468 euró rokkantsági nyugdíjban részesül, házastársi különvagyona van, egyetlen lakóingatlan tulajdonosa, és két további betéti/hitelkártyával rendelkezik.
- 4 Ezenkívül a „Bankinter Hitelkártya Szabályzat” rendelkezései szerint kétféle hitelkártya elérhető, az egyik hónap végi törlesztéssel, a másik pedig nyújtott hitelkártyahittel (az eredeti hitelkártya az utóbbi típusba tartozik). A kereset szerint az alperes nem ajánlotta fel a felperesnek a hónap végi fizetési mód lehetőségét, az alperes pedig nem bizonyította ennek ellenkezőjét.
- 5 A felperes 2021. március 18-án új szerződést kötött határozatlan időre szóló és újratöltődő hitelt biztosító hitelkártya (a továbbiakban: második hitelkártya) igénybevételére, 6 200 euró hitelkerettel, nyújtott hitelkártyahittel. A NIR 16,38 %, a THM pedig 17,67 % volt. A felperes a második hitelkártyára vonatkozó szerződést online kötötte. Az online felületen kevésbé hangsúlyosan szerepelt a hónap végi fizetési mód, és nagyobb hangsúlyt kapott az eredeti hitelkártya fizetési módja, valamint az új feltételekkel igénybe vehető nyújtott futamidejű fizetési mód. A felperes az új feltételek közül a 100 EUR rögzített törlesztőrészletet és a rendelkezésre bocsátott összeg 3 %-ának megfelelő minimális törlesztést választotta. A felperes állítása szerint a jogviszony ugyanaz, és a második hitelkártya csupán az eredeti kártya módosítása.
- 6 A felperes 2023. március 17-én keresetet nyújtott be az alperes ellen a Juzgado de Primera Instancia n.º 1 de Fuenlabrada (fuenlabradai 1. sz. elsőfokú bíróság) előtt.

Az alapeljárás feleinek lényeges érvei

- 7 A felperes elsődlegesen a büntetőkamatra és a fizetési módra („hiteltörlesztési rendszer”) vonatkozó feltétel semmisségének megállapítását kérelmezi e feltételek a 93/13/EGK irányelv értelmében vett tisztességtelen jellege alapján. A felperes azt állítja, hogy a szerződés feltételei értelmezhetetlenek, továbbá nem világosak és érthetetlenek (nem „átláthatóak”). A felperes másodlagosan a meg nem fizetett törlesztőrészletek büntetőkamatára vonatkozó feltétel semmissé nyilvánítását kéri, annak szintén jogellenes, illetve visszaélészerű jellegére hivatkozva. A semmisség megállapításának következményeként mindkét esetben a Código Civil (polgári törvénykönyv) 1303. cikkének alkalmazását kéri.

8 Az alperes ellenzi a felperes kérelmeit.

Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem rövid indokolása

Bevezető megfontolások

- 9 A spanyol bíróságok a nemzeti jogot vélhetően nem a 93/13/EGK irányelvvel és a fogyasztói hitelre vonatkozó irányelvekkel (87/102/EGK irányelv, 2008/48/EK irányelv és az átültetés alatt lévő 2023/2225/EU irányelv) összhangban alkalmazzák.
- 10 Ami a felperes elsődleges kereseti kérelmét illeti, amelyben a 93/13/EGK irányelv megsértésére tekintettel a bankkártyák semmisségének megállapítását kéri, a tartományi bíróságok (ideértve az Audiencia Provincial de Madrid [madridi tartományi bíróság, Spanyolország] tisztességtelen feltételeket tartalmazó hitelmegállapodásokra szakosodott kollégiumait) álláspontja mélységesen megosztott a tekintetben, hogy a *rujírozó* hiteltörlesztési rendszer általában véve világos és érthető-e, vagy minden eset külön elemzést igényel az összes körülmény alapján.

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett első és második kérdés. A 93/13 irányelv visszatérítési rendszere

- 11 A Bíróság a 2023. június 15-i Bank M. ítélet (C-520/21, EU:C:2023:478, a továbbiakban: Bank M. ítélet) rendelkező részében a következőket állapította meg:

„A [93/13/EGK] irányelv 6. cikkének (1) bekezdését és 7. cikkének (1) bekezdését

a következőképpen kell értelmezni:

- azzal nem ellentétes a nemzeti jog olyan bírósági értelmezése, amely szerint a fogyasztónak jogában áll a hitelintézettől a megfizetett havi törlesztőrészletek és az e szerződés teljesítése címén fizetett költségek visszatérítését, valamint a felszólítástól számított törvényes késedelmi kamatok megfizetését is meghaladó megtérítést követelni, feltéve hogy a 93/13 irányelv célkitűzéseit és az arányosság elvét tiszteletben tartják, és
- azzal ellentétes a nemzeti jog olyan bírósági értelmezése, amely szerint a hitelintézet jogosult a fogyasztótól az e szerződés teljesítése címén e hitelintézet által folyósított tőkeösszeg visszatérítésén, valamint a fizetési felszólítástól számított törvényes késedelmi kamatok megfizetésén felül bármilyen megtérítést követelni.”

- 12 A spanyol ítélkezési gyakorlatban nincs egyetértés abban, hogy a *rudírozó* hitelmegállapodás semmissé nyilvánítása esetén melyik nemzeti rendelkezést kell alkalmazni. Az alkalmazható rendelkezések a következők:
- a) A Código Civil (polgári törvénykönyv) 1303. cikke, amely szerint „Ha valamely szerződésben kikötött kötelezettséget semmisnek nyilvánítanak, a szerződő feleknek kölcsönösen vissza kell téríteniük a szerződés tárgyát képező dolgokat, azok gyümölcseit és az e dolgokért fizetett ellenértéket, az ezt követő cikkekben meghatározott esetek kivételével.”
- b) A 1908. július 23-i Ley sobre nulidad de los contratos de préstamos usurarios (az uszoras kölcsönszerződések semmisségéről szóló törvény; a továbbiakban: uszoratörvény) 3. cikke, amely kimondja, hogy „ha e törvény alapján a szerződés semmissége megállapítást nyert, a kölcsönvevő csak a kapott összeget köteles visszafizetni; ha pedig az esedékes kamatokkal együtt már részben visszafizette, a kölcsönadó köteles a kapott teljes összegből a kölcsönadott tőkét meghaladó részt a kölcsönvevő számára visszatéríteni”. E törvény az uszora visszaszorítását célzó nemzeti törvénynek tekintendő, amely a 93/13 irányelv 8a. cikke (1) bekezdésének első francia bekezdése értelmében a tisztességtelenség vizsgálatát kiterjeszti az ár vagy díjazás megfelelésére.
- c) A polgári törvénykönyv 1896. cikkének első bekezdése, amely szerint „a jogalap nélküli fizetést rosszhiszeműen elfogadó személy köteles a tőke után a törvényes kamatot megfizetni, illetve köteles kiadni a kapott dolog meglévő és esedékes hasznait.”
- 13 A szerződés semmisségének a *rudírozó* fizetési mód átláthatóságának hiánya miatti megállapítását támogató ítélkezési gyakorlat azonban azt eredményezi, hogy a jogviszonyok rendezése a polgári törvénykönyv 1303. cikke alapján történik (pl. az Audiencia Provincial de Madrid [madridi tartományi bíróság] 2023. október 26-i 466/2023 ítélete, 25. bis, ES:APM:2023:16355). A polgári törvénykönyv 1303. cikkének alkalmazása problémamentes, ha a bíróság nem a teljes szerződést nyilvánítja semmissé, hanem a kölcsön egyes feltételeinek tisztességtelen jellegét állapítja meg. Viszont a teljes szerződés semmissé nyilvánítása esetén az 1303. cikkből kölcsönös visszaszolgáltatás következik, amelynek értelmében kamatot nem csak az eladó vagy szolgáltató fizet a törlesztőrészletek és díjak után, hanem a kölcsönvevő is a lehívott összeg után. Mindkét szerződő fél szolgáltatásnyújtása és kamata egyidejűleg visszatérítendő (pl. a Tribunal Supremo [legfelsőbb bíróság] 2023. március 8-i 356/2023 ítélete, ES:TS:2023:1097). A kölcsönös *restitutio in integrum* azonban nincs összhangban a Bank M ítéletben foglalt ítélkezési gyakorlattal.
- 14 Az uszoratörvény 3. cikke mindössze ingyenes (kamatmentes) kölcsönre alakítja a kölcsönt, ám a fogyasztót megillető további kártérítésről nem rendelkezik. Az ítélkezési gyakorlat e cikket szó szerint alkalmazza, egyéb tételek megítélése nélkül (a Tribunal Supremo [legfelsőbb bíróság] 2024. január 10-i 20/24 ítélete, ES:TS:2024:19).

- 15 A spanyol jogban a kiegészítő (kamatokra kiterjedő) visszatérítés rendszere – konkrétan a polgári törvénykönyv „jogosulatlan beszedés” című szakaszában a 1896. cikk első bekezdése – jelentőséget tulajdonít továbbá a jogosulatlan fizetést elfogadó személy rosszhiszeműségének. A Tribunal Supremo (legfelsőbb bíróság) főszabály szerint úgy tekinti, hogy a polgári törvénykönyv 1303. cikke elrendeli a kölcsönösen nyújtott szolgáltatások visszaszolgáltatását, viszont a semmissé nyilvánított feltétel alapján harmadik személyeknek fizetett összegek (például közjegyzői és nyilvántartási díjak) visszatérítésére irányuló kérelemre azt is megállapította, hogy „az irányelv többször említett 6. cikke (1) bekezdésének érvényesítése érdekében, a fogyasztónak járó összegek kamata tekintetében analógia útján a polgári törvénykönyv 1896. cikke alkalmazandó, mivel a feltétel tisztességtelennek minősítése a feltételt szerződésbe foglaló fél rosszhiszeműségének esetéhez hasonlítható” (a Tribunal Supremo [legfelsőbb bíróság] 2018. december 19-i 725/2018 ítélete, ES:TS:2018:4236). Az ítélezési gyakorlat másik vonulata (a Tribunal Supremo [legfelsőbb bíróság] 2011. november 25-i 842/2011 ítélete, ES:TS:2011:7981) egyenesen úgy tekintette, hogy a fogyasztóvédelmi jogszabályok megsértéséből eredő semmisség alapján „a fogyasztó által teljesített fizetések jogosulatlanná és visszatéríthetővé válnak”.
- 16 Az előterjesztő bíróság álláspontja szerint a polgári törvénykönyv 1303. cikke túlságosan egyszerű elszámolási szabályt jelent („technikai kiskapu”). Ezért – és a jelen ügyben különösen – kiegészítendő a jogalap nélküli fizetésre vonatkozó szabályokkal, amelyek a szolgáltatásban részesülő jó-, vagy rosszhiszeműsége közötti különbségtétellel lehetővé teszik, hogy a feltétel, illetve a szerződés semmisségeért felelős eladót vagy szolgáltatót a visszatérítéshez való jogának korlátozásával helyénvalóbb bánásmódban részesítsék. A Ley 16/2011, de 24 de junio, de contratos de crédito al consumo (a fogyasztói hitelmegállapodásokról szóló, 2011. június 24-i 16/2011. sz. törvény; a továbbiakban: 16/2011. sz. törvény) – mint a polgári törvénykönyvet és az uzsoratörvényt követő különös törvény – pontosan a „jogosulatlan beszedés” című 25. cikkében rendelkezik a fogyasztó minimális kártérítéshez való jogáról.
- 17 Ebben az összefüggésben a Bíróság szerint a tagállamok feladata az, hogy a nemzeti joguk által meghatározzák a valamely szerződésben foglalt feltétel tisztességtelen jellege megállapításának és e megállapítás konkrét joghatásai érvényesülésének módját. E megállapításnak azonban lehetővé kell tennie azon jogi és ténybeli helyzet helyreállítását, amelyben a fogyasztó e tisztességtelen feltétel hiányában lett volna; többek között azzal, hogy a fogyasztó számára biztosítja **az eladó vagy szolgáltató jogalap nélküli** – a fogyasztó kárára az említett tisztességtelen feltétel alapján való – **gazdagodásának visszatérítéséhez való jogot**. A 93/13 irányelv által a fogyasztók számára biztosított védelem nemzeti jog általi szabályozása nem változtathatja meg e védelem érdemi tartalmát (2022. június 30-i Profi Credit Bulgaria (Beszámítás tisztességtelen feltételek esetén) ítélet, C-170/21, EU:C:2022:518, 43. pont).
- 18 Az előterjesztő bíróság szerint továbbá a polgári törvénykönyv 1896. cikke első bekezdésének *a sensu contrario* értelmezéséből következik a vétkes eladó vagy

szolgáltató megfosztása azon lehetőségtől, hogy a fogyasztótól kamatot követeljen. E megoldás összhangban van a jogellenes szerződésre vonatkozó visszatérítésről szóló európai harmonizációs javaslatokkal (a Princip[us] of European Contract Law [Az európai szerződési jog alapelvei] 15:104. cikke a 15:102. cikkel összefüggésben), valamint a Bíróság ítélezési gyakorlatával.

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett harmadik kérdés. A fogyasztói hitelről szóló irányelvek és a szankciók arányossága

- 19 A spanyol jogban a 16/2011. sz. törvény 25. cikke („Jogosulatlan beszedés”) a következőket írja elő: „1. A hitelmegállapodáson alapuló bármely jogosulatlan beszedés időpontjától kezdve jár a törvényes kamat. Ha a szerződéses kamat a törvényes kamatnál magasabb, a szerződéses kamat az irányadó. 2. Ha a jogosulatlan beszedés oka a hitelező csalárd vagy gondatlan magatartása, a fogyasztó az okozott kár megtérítésére jogosult, amely legalább a törvényes kamat öt százalékkal növelt összege, vagy ha a szerződéses kamat magasabb, annak öt százalékkal növelt összege”. A 16/2011. sz. törvényt megelőzően a Ley 7/1995, de 23 de marzo, de Crédito al Consumo (a fogyasztói hitelről szóló, 1995. március 23-i 7/1995. sz. törvény; a továbbiakban: 7/1995. sz. törvény) 13. cikke szinte azonos szövegezéssel rendelkezett.
- 20 E szabályok a 87/102 irányelv 15. cikke értelmében szigorúbbak a hitelezővel szemben, mint az uzoratorvény vagy a polgári törvénykönyv. A 93/13 irányelv értelmében is szigorúbb rendelkezésekről van szó.
- 21 Ezenfelül, amint arra a Bíróság már emlékeztetett, a bíróság köteles a lehető legteljesebb mértékben úgy alkalmazni belső eljárási szabályait, hogy a szóban forgó feltétel tisztességtelen jellegének észleléséből a nemzeti jog alapján eredő valamennyi következtetést levonja az említett irányelv 6. cikkének (1) bekezdése által elérni kívánt eredmény biztosítása céljából, vagyis hogy e feltétel ne jelentsen kötelezettséget a fogyasztóra nézve (2013. május 30-i Jörös kontra Bizottság ítélet, C-397/11, EU C:2013:340, 52. és 53. pont). Ezenfelül a 2008/48/EK irányelv 10. cikkének (2) bekezdését úgy kell értelmezni, hogy az említett irányelv értelmében vett hitelmegállapodásból eredő követeléssel kapcsolatos jogvitát tárgyaló nemzeti bíróságot arra kötelezi, hogy **hivatalból** vizsgálja meg az e rendelkezésben előírt tájékoztatási kötelezettség betartását, és hogy a kontradiktórius eljárás elvének tiszteletben tartása mellett levonja az ilyen jogsértés miatt a nemzeti jogból eredő valamennyi következményt, amennyiben a szankciók megfelelnek az ugyanezen irányelv 23. cikkében foglalt követelményeknek (2019. november 7-i Profi Credit Polska ítélet, C-419/18 és C-483/18, EU:C:2019:930, 69. pont).
- 22 A spanyol bíróságok azonban vonakodtak alkalmazni a 7/1995. sz. törvény 13. cikkét és a 16/2011. sz. törvény 25. cikkét. Ebben vélhetően szerepet játszik – a polgári törvénykönyv megszokásból történő alkalmazása mellett – a hitelezőre kiszabott büntetés állítólagos aránytalansága is, különösen akkor, ha rosszhiszeműnek ítélik. Való igaz, hogy a 16/2011. sz. törvény megfogalmazása a

7/1995 törvényből ered, amelynek elfogadása magasabb kamatlábkörnyezetben történt. Ugyanakkor az uniós jog más területeken ennél súlyosabb szankciókat ír elő.

- 23 Ennek fényében felmerül a kérdés, hogy e szabályok alkalmazása összhangban áll-e az arányosság elvével.

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett negyedik kérdés. Polgári jogi szankciók a hitelképesség értékelésének elmulasztása miatt

- 24 A Bíróság megállapította, hogy a 2008/48 irányelv 8. és 23. cikkét úgy kell értelmezni, hogy az arra kötelezi a nemzeti bíróságot, hogy **hivatalból** vizsgálja a hitelezőnek az ezen irányelv 8. cikkében előírt, a hitelmegállapodás megkötését megelőző, a fogyasztó hitelképességének értékelésére vonatkozó kötelezettsége megsértését, és megállapítsa e kötelezettség megsértésének a nemzeti jog szerinti következményeit, azzal a feltétellel, hogy a szankciók megfelelnek az említett 23. cikk követelményeinek (2020. március 5-i OPR-Finance ítélet, C-679/18, EU:C:2020:167, 46. pont).
- 25 Noha a jelen jogvitában a hitelképesség értékelésére vonatkozó kötelezettség, mint olyan az eredeti hitelkártya igénylésének időpontjában még nem létezett, a (rulírozó hitelt biztosító kártyákra is vonatkozó) uniós és a nemzeti jogszabályok e vonatkozásban dinamikus kötelezettséget írnak elő, ami a hitel teljes összegének jelentős növelése előtt megújul. Az évek során az eredeti hitelkártya rendelkezésre álló keretösszege jelentősen módosult, az alperes pedig nem bizonyította a hitelképesség értékelésének elvégzését. Az sem volt egyértelmű, hogy a hitelkártyák megfelelőek-e a felperes számára, tekintettel a személyes és pénzügyi helyzetére.
- 26 A hitelképesség értékelésére vonatkozó kötelezettség megsértése esetén a spanyol jog közigazgatási szankciókat ír elő (a 16/2011. sz. törvény 34. cikke), amelyek mindeddig elméleti jellegűnek és hatástalannak bizonyultak, ugyanakkor polgári jogi szankciókról – legalábbis kifejezetten – nem rendelkezik. A hitelképesség értékelésére vonatkozó kötelezettség elmulasztása azonban polgári jogi szankciókat von maga után. A Bíróság szerint annak érdekében, hogy a szankció hatékony és visszatartó erejű legyen, meg kell fosztani a jogsértőket az általuk elkövetett jogsértésekből eredő gazdasági előnyöktől. Ezenkívül az ilyen szankciók nem tudják kellőképpen hatékony módon biztosítani a fogyasztóknak a túlzott eladósodáshoz és fizetéképtelenséghez kapcsolódó kockázatoktól való megóvását, ami a 2008/48 irányelv célja, amennyiben nincsenek hatással az olyan fogyasztó helyzetére, akinek az ezen irányelv 8. cikkének megsértésével nyújtottak hitelt (2021. június 10-i Ultimo Portfolio Investment [Luxembourg] ítélet, C-303/20, EU:C:2021:479).
- 27 A Bíróság szerint továbbá a 2008/48 irányelv 8. és 23. cikkét úgy kell értelmezni, hogy azokkal nem ellentétes, ha a fogyasztó hitelképességének értékelésére vonatkozó kötelezettségét be nem tartó hitelezőt a nemzeti jog szerint a fogyasztói

hitelmegállapodás semmisségével és a megállapodás szerinti kamatfizetési jogának elvesztésével szankcionálják, még akkor sem, ha e megállapodást a felek teljes egészében teljesítették, és a fogyasztót e mulasztás miatt semmilyen hátrányos következmény nem érte (2024. január 11-i Nárokuj ítélet, C-755/22, EU:C:2024:10, 52. pont).

- 28 E tekintetben úgy tűnik, hogy a spanyol jog nem felel meg a 2008/48 irányelvnek, mivel nem ír elő polgári jogi következményeket a hitelképesség értékelésének elmulasztása esetére.

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett ötödik kérdés. Tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatok

- 29 Az alperes nem bizonyítja, hogy a felperes részére felajánlotta volna az eredeti hitelkártya igénylésekor a hónap végi fizetési móddal igényelhető kártyát. Úgy tűnik, hogy az alperes csak a nyújtott futamidejű fizetési módot ajánlotta fel. A 2008/48 irányelv önmagában nem teszi kötelezővé a *rulírozó* hitelekre különböző fizetési módok felajánlását. Ezen irányelv csak az 5. cikkének (5) bekezdésében és a 10. cikkének (4) bekezdésében megkövetelt tájékoztatást írja elő, a választási lehetőségek bemutatását előíró 2023/2225 irányelv átültetése pedig még nem történt meg. Mindazonáltal az alperes gyakorlata tisztességtelennek minősülhet megtévesztés miatt. Egyes jogrendszerek ugyanis előírják az alternatív egyszeri hitel felajánlását is (pl. a francia jog; lásd: Code de la consommation, L 312-62. cikk). Spanyolországban ismert a probléma: „a hitelintézetek nem választhatják alapértelmezettként a hitel visszafizetésére a szerződésben meghatározott minimális törlesztőrészletet” (Banco de España, Proyecto de Guía de transparencia del crédito revolving 2023, elérhető a <https://www.bde.es/wbe/es/entidades-profesionales/operativa-gestiones/consultas-publicas/consultas-publicas-banco-espana/> oldalon).
- 30 Továbbá, noha az (EU) 2023/2673 irányelv a jelen ügyben nem alkalmazható, a második hitelkártya-szerződés távollevők közötti megkötése során az interfész kialakításának lehetősége az említett irányelv (41) preambulumbekzdése értelmében „tisztességtelennek” tekinthető, mivel olyan lehetőség, amely fogyasztót olyan választások vagy tevékenységek felé irányítja, amelyek a kereskedő javát szolgálják, a fogyasztónak azonban nem feltétlenül állnak érdekében, és a választási lehetőségeket nem semleges módon mutatja be, például azáltal, hogy vizuális, auditív vagy egyéb elemek révén nagyobb hangsúlyt helyez bizonyos választási lehetőségekre akkor, amikor fogyasztót döntés meghozatalára kéri.
- 31 A Bíróság egyébként már kimondta, hogy valamely kereskedelmi gyakorlat 2005/29 irányelv értelmében vett tisztességtelen jellegének megállapítása azon tényezők egyikét képezi, amelyekre a hatáskörrel rendelkező bíróság az eladó vagy szolgáltató és a fogyasztó között kötött szerződésben szereplő, az e gyakorlattal összefüggő szerződési feltételek 93/13 irányelv értelmében vett

tisztességtelen jellegére vonatkozó értékelését alapíthatja (2021. június 10-i Ultimo Portfolio Investment [Luxemburg] ítélet, C-303/20, EU:C:2021:479).

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett hatodik és hetedik kérdés. A THM kiszámítása

- 32 A 2008/48 irányelv 10. cikkének (2) bekezdése szerint „a hitelmegállapodásnak világos és egyértelmű módon tartalmaznia kell a következőket: [...] g) a teljeshiteldíj-mutató és a fogyasztó által fizetendő teljes összeg, a hitelmegállapodás megkötésének időpontjában kiszámítva; valamennyi, a teljeshiteldíj-mutató kiszámításához felhasznált feltevés megemlítésével”. A 2008/48 irányelv 19. cikke (5) bekezdésének első albekezdése ténylegesen úgy rendelkezik, hogy: „szükség esetén az I. mellékletben meghatározott további feltevések alkalmazhatók a teljeshiteldíj-mutató kiszámításakor.”
- 33 A határozatlan időre szóló követelések sorában a megújuló követelésekre a 2008/48/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv I. melléklete II. részének e) pontját a 2008/48/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv I. mellékletében található, a teljeshiteldíj-mutató kiszámításához alkalmazandó további feltevésekről szóló II. rész módosításáról szóló, 2011. november 14-i 2011/90/EU bizottsági irányelv vezette be. A spanyol jog szó szerint átültette a 2011/90 irányelv e további feltevéseit. A 16/2011 törvény 21. cikke úgy rendelkezik, hogy amennyiben a szerződéses okirat nem tartalmaz utalást a THM-re, a fogyasztó kötelezettsége a törvényes kamat megfizetésére korlátozott a szerződésben kikötött esedékesség szerint.
- 34 A Bíróság megállapította, hogy amint azt lényegében a 2008/48 irányelv (31) és (43) preambulumbekzdése kimondja, **kivételes fontossággal** bír a fogyasztónak a hitel összköltségéről – egységes matematikai képlet alapján kiszámított kamat formájában – való tájékoztatása. Ugyanis egyrészt ez az információ hozzájárul a piac átláthatóságához, mivel lehetővé teszi, hogy a fogyasztó összehasonlítsa a hitelajánlatokat. Másrészt pedig lehetővé teszi a fogyasztó számára, hogy felmérje kötelezettségvállalásának terjedelmét (2016. április 21-i Radlinger és Radlingerová ítélet, C-377/14, EU:C:2016:283, 90. pont). A Bíróság azt is kimondta, hogy **a THM hitelszerződésben való feltüntetésének elmaradásához sorolható** az alapeljárásban szereplőhöz hasonló olyan **helyzet**, ahol a szerződés kizárólag az említett THM kiszámítására szolgáló matematikai képletet tartalmazza, az e számítás **elvégzéséhez szükséges tényezőket azonban nem** (2018. szeptember 20-i EOS KSI Slovensko ítélet, C-448/17, EU:C:2018:745, 66. pont).
- 35 Hasonlóképpen a Bíróság kimondta, hogy a hitelszerződésben a valósnál alacsonyabb mértékű THM megjelölését megtévesztőnek kell minősíteni a 2005/29 irányelv 6. cikkének (1) bekezdése értelmében, amennyiben ténylegesen vagy valószínűsíthetően arra készteti az átlagos fogyasztót, hogy olyan ügyleti döntést hozzon, amelyet egyébként nem hozott volna meg. A nemzeti bíróságnak kell megvizsgálnia, hogy az alapeljárásban ez a helyzet áll-e fenn. Az ilyen

kereskedelmi gyakorlat tisztességtelen jellegének megállapítása többek között az egyik olyan elem, amelyre a hatáskörrel rendelkező bíróság a 93/13 irányelv 4. cikkének (1) bekezdése értelmében a fogyasztó számára nyújtott kölcsön költségeire vonatkozó szerződési feltételek tisztességtelen jellegére vonatkozó értékelését alapíthatja (2012. március 15-i Pereničová és Perenič ítélet, C-453/10, EU:C:2012:144, 47. pont).

- 36 A jelen ügyben az eredeti hitelkártya-szerződés nem tartalmazta egyértelműen a THM kiszámítására elfogadott feltevéseket. A szerződésben csak a Banco de España 1990. szeptember 7-i 8/1990. sz. körlevelére való hivatkozás szerepelt. A második bankkártyaszerződés szintén nem tartalmazta kifejezetten a THM kiszámítására elfogadott feltevéseket. A szerződés valóban utal a 16/2011. sz. törvény I. mellékletében lévő képletre, amelyben e feltevések szerepelnek. Tekintettel arra, hogy a hitelintézetek e THM kiszámításának feltételeire különféle változatok szerint hivatkoznak, tisztázni kell, hogy e feltételek használata elfogadható-e, vagy ezzel ellenkezőleg az említett információk megszerzése olyan lépés megtételét feltételezi-e, amely – mivel már a jogi kutatás körébe tartozik – az átlagos fogyasztótól észszerűen nem várható el (2023. július 13-i Banco Santander [Hivatalos mutatóra való hivatkozás] ítélet, C-265/22, EU:C:2023:578, 60. pont).
- 37 Végül, amennyiben a THM kivételes jelentőséggel bír, és a kiszámítására szolgáló további feltevések hiánya a THM hitelszerződésben való feltüntetésének elmaradásának megfeleltethető helyzet, felmerül a kérdés, hogy azon nemzeti szabály, amely lehetővé teszi a hitelintézet számára a törvényes kamat követelését a lehívott összegek után, aláássa-e a 93/13 irányelv szerinti elrettentő hatást és a hatékony fogyasztóvédelem elvét. E szabály nem feltétlenül áll összhangban a Bank M. ítéletből eredő ítélkezési gyakorlattal, továbbá nem biztos, hogy tiszteletben tartja azon szankciók megfelelő, hatékony jellegét és visszatartó erejét, amelyeket a tagállamoknak a 2008/48 irányelv 23. cikke értelmében a nemzeti rendelkezések megszegése esetén meg kell állapítaniuk.
- 38 E kérdés azért különösen releváns, mert a jelen ügyben az alperes kamatoktól való megfosztásához nem csak a polgári törvénykönyv és az uzoratórvény másféle értelmezése, hanem a – THM-ről szóló tájékoztatás hiányosságából eredő szerződéses hibára létrehozott – különös nemzeti szabály (*lex specialis*) alkalmazásának kizárása is szükségesnek bizonyulhat.